

Bli med på

Webinar

Mandag 29. august
kl. 14.00–15.00

Presentasjon av utvalgets forslag

v/sekretariatet

NOU

Norges offentlige utredninger 2022: 10

Inntektssystemet for kommunene

	Innbyggere per 1.1.2021	Frie inntekter inkl. eiend.skatt, kons.kraft og havbr.fond	Inntekter fra kons.kraft, havbruk og eiend.skatt annen næring	Anslag fordelingsvirkning utjevning inntekter fra kons.kraft, havbruksfond og eiend.skatt annen næring		
1547 Aukra	3 522	132 649	260 408	73 938	-25 422	-7 218
5406 Hammerfest	11 331	93 802	244 061	21 539	-22 392	-1 976
1146 Tysvær	11 178	80 412	191 169	17 102	-17 190	-1 538
1134 Suldal	3 809	134 567	145 994	38 329	-13 936	-3 659
4631 Alver	29 337	68 424	177 620	6 054	-12 678	-432
4618 Ullensvang	10 981	98 677	142 830	13 007	-12 334	-1 123
4626 Øygarden	38 664	64 833	175 969	4 551	-10 936	-283
4617 Kvinnherad	13 039	81 322	131 963	10 121	-10 901	-836
3818 Tinn	5 604	97 407	105 801	18 880	-9 570	-1 708
4228 Sirdal	1 772	144 624	87 500	49 379	-8 429	-4 757
3044 Hol	4 434	101 406	91 893	20 725	-8 408	-1 896
3825 Vinje	3 756	110 258	86 999	23 163	-8 049	-2 143
1135 Sauda	4 561	88 352	83 639	18 338	-7 561	-1 658
1837 Meløy	6 247	83 954	83 289	13 333	-7 223	-1 156
4222 Bykle	930	182 357	71 478	76 858	-6 981	-7 507
1806 Narvik	21 661	71 513	96 118	4 437	-6 821	-315
4638 Høyanger	4 049	89 861	72 483	17 901	-6 533	-1 614
4227 Kvinesdal	5 922	81 601	75 548	12 757	-6 498	-1 097
4641 Aurland	1 777	129 152	65 435	36 824	-6 235	-3 509
1563 Sunndal	6 956	77 644	74 485	10 708	-6 207	-892
1845 Sørfold	1 912	111 909	60 423	31 602	-5 697	-2 980
4648 Bremanger	3 597	91 399	58 274	16 201	-5 180	-1 440
4644 Luster	5 189	91 745	60 524	11 664	-5 145	-991

	Innbyggere per 1.1.2021	Frie inntekter inkl. eiend.skatt, kons.kraft og havbr.fond	Inntekter fra kons.kraft, havbruk og eiend.skatt annen næring		Anslag fordelingsvirkning utjevning inntekter fra kons.kraft, havbruksfond og eiend.skatt annen næring	
3024 Bærum	128 233	71 562	0	0	22 166	173
3005 Drammen	101 824	60 567	2 267	22	17 350	170
3025 Asker	94 915	66 436	0	0	16 371	172
5001 Trondheim	207 595	60 151	192 502	927	16 091	78
0301 Oslo	697 010	64 760	1 040 715	1 493	14 947	21
3030 Lillestrøm	86 953	61 003	9 772	112	14 009	161
3804 Sandefjord	64 345	59 972	0	0	11 057	172
1103 Stavanger	144 147	64 271	137 836	956	11 037	77
4601 Bergen	285 601	62 875	384 649	1 347	10 674	37
3020 Nordre Follo	60 034	62 616	0	0	10 177	170
3803 Tønsberg	57 026	60 337	0	0	9 735	171
4204 Kristiansand	112 588	62 691	97 324	864	9 559	85
1507 Ålesund	66 670	62 111	22 121	332	9 257	139
3805 Larvik	47 499	60 795	0	0	8 232	173
1108 Sandnes	80 450	61 609	59 822	744	7 725	96
3002 Moss	49 668	63 021	12 448	251	7 296	147
3033 Ullensaker	40 459	59 705	0	0	6 681	165
3807 Skien	55 144	62 628	33 525	608	6 197	112
4203 Arendal	45 065	63 193	19 484	432	5 878	130
3004 Fredrikstad	83 193	62 216	88 109	1 059	5 479	66

Utvalgets forslag om inntekter fra naturressurser

«Utvalget foreslår at kommunenes inntekter fra konsesjonskraft og havbruksfondet, samt eiendomsskatt på kraftanlegg, vindkraft, kraftnett og anlegg omfattet av særskattereglene for petroleum, bør utjevnes mellom kommunene, men at utjevningen av disse inntektene er mindre, enn for de skatteinntektene som inngår i inntektsutjevningen i dag. Utvalget foreslår ikke at konsesjonsavgiften inkluderes i inntektsutjevningen, siden den ikke kan regnes som direkte frie inntekter for kommunene.»

NOU 2022: 10 s. 31

Eierkommunenes inntekter

«Kommunenes utbytteinntekter fra eierskap i kraftsektoren kan etter utvalgets vurdering ikke likestilles med naturressursinntekter som naturressursskatt, konsesjonsavgift og konsesjonskraft.»

NOU 2022: 10 s. 31

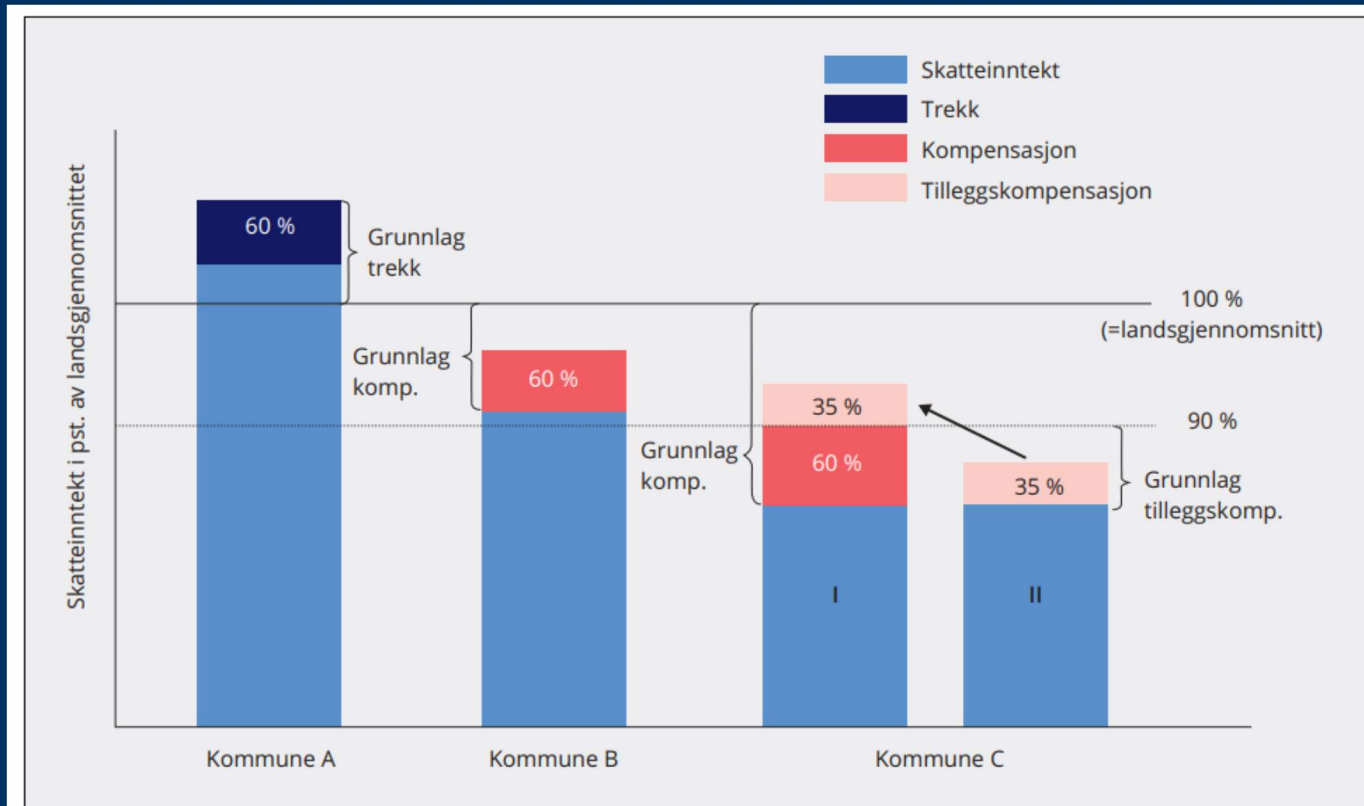

Kompensasjonsgrad

«Utvalget foreslår en symmetrisk utjevningsmodell med kompensasjonsgrad på 10 pst. for å oppnå en moderat utjevning. Kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet for de aktuelle inntektene, målt per innbygger, vil få et trekk tilsvarende 10 pst. av differansen mellom eget inntektsnivå og landsgjennomsnittet, mens kommuner med inntekter under landsgjennomsnittet vil få et tilskudd tilsvarende 10 pst. av differansen mellom eget inntektsnivå og landsgjennomsnittet. Det innebærer at kommunene som ikke har noen av disse inntektene i dag, vil få et tilskudd tilsvarende 10 pst. av landsgjennomsnittet for disse inntektene.»

NOU 2022: 10 s. 128

Figur 4.8 Skatteutjevningen i kommunenes inntektssystem

Inntektssystemutvalget

Stein Erik Stinessen, sekretariatet

Utvalget

- beskrivelsen av kommunenes inntekter

Oppnevnt 12. mai 2020

Avleverer 29. august 2022

Helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene

«Skatteinntektene til kommunene kommer i dag fra skatt på inntekt og formue og naturressursskatt. I tillegg kan den enkelte kommune velge å ta inn eiendomsskatt fra sine innbyggere. Videre mottar kommuner konsesjonskraft og -avgift. I dag omsettes normalt konsesjonskraft i markedet og gir inntekter til kommunene. I mandatet omtales derfor kommunenes inntekter fra både konsesjonskraft og -avgift som skatteinntekter.»

Mandatet

«Utvalget bes om å vurdere hvilke prinsipper som bør ligge til grunn for skatteelementene i inntektssystemet, og hvordan skatteelementene i inntektssystemet bør utformes.

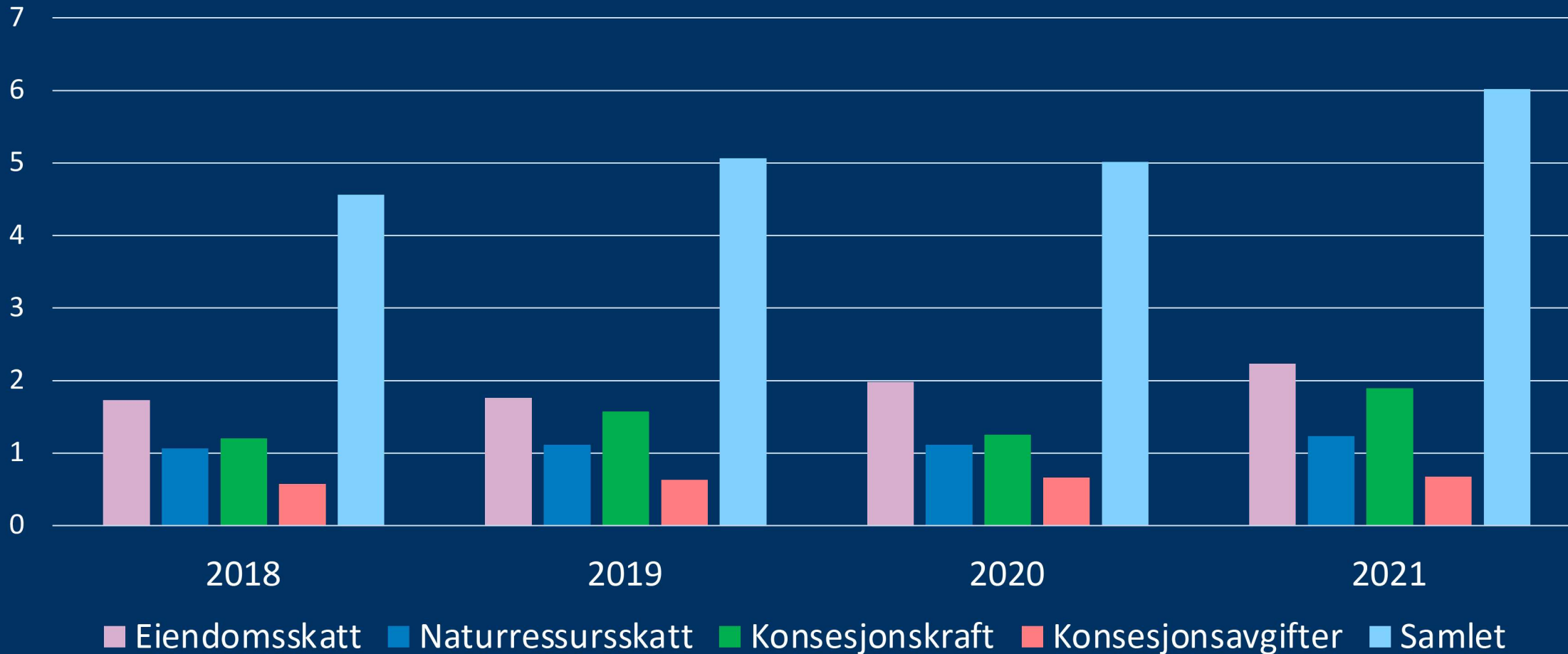
Utvalget bes om å gi en faglig og prinsipiell vurdering av hvilke skatter som bør utjevnes mellom kommunene.

Utvalget bes videre om å drøfte avveiningen mellom på den ene siden hensynet til lokal forankring av kommunenes inntekter, og på den andre siden behovet for utjevning av skatteinntekter mellom kommunene. I den sammenheng bør også hensynet til å stimulere til næringsaktivitet lokalt vurderes.

Utvalget bes om å komme med et forslag til utforming av skatteelementene i inntektssystemet, og belyse konsekvensene av ulike innretninger.»

Kommunenes «kraftinntekter» 2018-2021

Prop. 110 S (2021-2022)

Kommuneproposisjonen 2023

Kap. 9.1:

«Naturressursskatten omfordeles gjennom skatteutjevningen. Skatteutjevningen innebærer at de fleste vertskommunene med samlet skatt fra formue, inntekt og naturressursskatt per innbygger på under 90 prosent av landsgjennomsnittet sitter igjen med rundt fem prosent av naturressursskatten til kommunen. Dette gjelder de fleste av vertskommunene. Kommuner med skatteinntekt per innbygger på over 90 prosent av landsgjennomsnittet får likevel beholde en høyere andel av denne inntekten.

Samlet naturressursskatt til hele kommunesektoren har utgjort om lag 1, 4 mrd. Kroner per år til kommunene.»

Eiendomsskatt

«Er en frivillig skatt som avgjøres lokalpolitisk. I 2021 hadde 322 kommuner samlet rundt 15,5 mrd. Kroner. Rundt halvparten er fra eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer, den andre halvparten på næringseiendom, kraftverk, vindkraftverk eller petroleumsanlegg. Eiendomsskatten inkluderes ikke i skatteutjevningen.»

Konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg

«Inntekter fra konsesjonsordningene er inntekter kommunene har fått beholde som en kompensasjon for generelle skader og ulemper som følge av utbygging av vassdrag, samt rett til andel av verdiskapingen. Noen kommuner har også hatt inntekter fra hjemfall av vannkraftverk.»

Samlet utgjorde netto inntekt fra konsesjonskraft mv ifølge KOSTRA 2,6 mrd. kroner i 2021, og 186 kommuner og 7 fylkeskommuner mottok slike inntekter i 2021.»

Utgiftsutjevning

«Mange distriktskommuner må som følge av mangel på velfungerende markeder ta et større ansvar for flere oppgaver i distriktene. I dette kan inngå utvikling av lokalsamfunnet og boligmarkedet, bygging av infrastruktur og samordning av tilbud og etterspørsel etter utdanning og kompetanseutvikling mv, for eksempel utbygging av bredbånd.»

Naturressurskommunenes innspill 1. mars 2022

- 1) Kommunene har gitt fra seg store naturverdier til storsamfunnet og dermed til hele kommunesektorens beste. Andre kommuner har beholdt sine naturverdier for eksempel ved nasjonalparker, markalov (Oslo) mv. og dermed beholdt sine naturverdier i egen kommune.
- 2) Om lag 50 prosent av vannkraftproduksjonen er eid av kommuner og fylkeskommuner, og eierskapet sikrer kommunesektoren flere milliarder kroner i eierinntekter. Disse eierinntektene inngår ikke i inntektsutjevningen og er heller ikke inntatt i mandatet som andre kraftinntekter.
- 3) Demografiutvalget- NOU 2020:15 – dokumenterer at *«distriktskommuner har høyere utgifter enn det som fremgår av beregningsgrunnlaget i inntektssystemet.»*
- 4) Rattsø-utvalget, NOU 1997:8: *«Lokal skattefinansiering er en grunnleggende forutsetning for lokalt selvstyre og lokaldemokrati. Lokal beskatning gir best kobling mellom skattebetaling og bruk av tjenester.»*

Innspill 1. mars 2022 - forts.

5) Distriktsnæringsutvalget, NOU 2020:12: «Inntektssystemet må gi distriktskommunene tilstrekkelige insentiver for å legge til rette for verdiskaping. Samtidig bør kommunene sikres mest mulig forutsigbare inntekter for å utføre sine velferdstjenester. Naturressursinntekter bør frikobles helt eller delvis fra utjevningmekanismene i inntektssystemet. Det bør legges til grunn et ytelse-mot-ytelse- prinsipp der vertskommunen får noe igjen for å stille naturen til disposisjon for storsamfunnet. Skattesystemet for kraftkommunene er et sterkt insentiv til å samtykke til og legge til rette for betydelige naturinngrep og til å ta vare på kraftproduksjon. Dersom vertskommunene kunne forvente en større andel av fremtidige skatteinntekter fra for eksempel vindkraftsektoren, er det grunn til å tro at de i større grad ville lagt til rette for denne typen næringsvirksomhet.

6) Konesjonsinntekter har intet skatteformål og er ingen skatt. Konesjonsinntekter er begrunnet i et erstatningsmotiv eller et verdiandelsaspekt, kommunens avkastning av egne naturressurser.

Innspill 1. mars 2022 - forts.

7) Konsesjonsinntekter er del av en samfunnskontrakt og gitt som konkrete og ofte avgjørende løfter for den berørte kommunens tilslutning til tunge inngrep i egen natur. Forespeilede inntekter er i konsesjonssøknadene beregnet løpende i konsesjonstiden. En pulverisering av slike inntekter på hele kommunesektoren vil bli oppfattet som løftebrudd.

8) Konsesjonsavgifter er erstatning for tap av naturverdier og vil ved utjevning etterlate kommunen med negative virkninger av en utbygging.

9) Konsesjonskraftordningens formål er å gi berørte kommuner en gjenytelse for tapte naturverdier som er avstått for verdiskaping til glede for hele kommunesektoren.

LVK under komitehøring 19. mai 2022

- 1) *«Regjeringen vil sikre at lokalsamfunn som stiller sine naturressurser til disposisjon for utbygging, får mer igjen for det og sikres en rettmessig del av verdiskapingen, herunder gjennom endret skattlegging av vindkraft.»* - Mer igjen før eller etter utjevning?
- 2) Vi får ikke til det grønne skiftet uten at berørte kommuner av vannkraft, vindkraft, mineralutvinning, større industritiltak, oppdrett mv beholder en rettmessig del av verdiskapingen, også etter inntektsutjevning. Gjennomføring av det grønne skiftet forutsetter stimulans og ikke straff av berørte kommuner.
- 3) Tidligere inntektssystemutvalg, Rattsø, Borge og Sørheim, henviste alle spørsmålet om utjevning av eiendomsskatt og andre lokale inntekter av naturressursutnyttelse til det politiske miljø.
- 4) I kommuneprop 2017 fant departementet at balansen mellom hensynet til lokal forankring av inntekter og likeverdige tjenester *«ivaretas tilfredsstillende i dagens inntektssystem.»*

LVK under høringen forts.

5) Kraftinntekter utjevnes allerede ved at hovedtyngden av naturressursskatten tilfaller andre enn skattelovens adressat.

6) I kommuneproposisjonen er navngitt 20 kommuner med høye egeninntekter. Det er to fellestrekk ved disse kommunene: lavt og synkende folketall med en nedgang på 10 prosent de 20 siste årene. Samlet folketall er 32 223, om lag like mange som i Stovner bydel i Oslo. – Hvilken betydning har disse kommunenes økonomi i nasjonaløkonomisk sammenheng?

7) I alt 35 kommuner har ikke innført eiendomsskatt og har dermed lavere inntekter enn gruppen i pkt 6. Disse kommunene er ikke gitt samlet omtale, men hadde i perioden 2000-2020 en samlet økning i folketallet på nesten 20 prosent.

- Er det riktig å inntektsutjevne kommunale egeninntekter til fordel for sentrale strøk med sterk tilflytting fra distrikter med små kommuner og synkende folketall?

Aftenposten juni 1996

- *«Striden om kraftskatt handler egentlig ikke om skatt. Den handler om kommunalt selvstyre og lokal identitet. Den handler om hvilke punkter pengestrømmen skal passere før det foretas en endelig fordeling av de midler offentlig sektor har lagt beslag på. Den handler om hvem som skal fremstå som selvforsørger, hvem som skal gi, hvem som skal gi videre, og hvem som til slutt skal motta støtte fra den offentlige felleskassen. Hver enkelt ordfører i kraftkommunene har et forståelig ønske om å ha direkte kontroll over mest mulig av pengesekken, uten å måtte vente på avlat fra et departement.»*